

De meningen van lezers over Huisarts en Wetenschap

FRANS J. MEIJMAN

In november 1990 werd onder een aselechte steekproef uit het abonneebestand van *Huisarts en Wetenschap* (n=800, respons 42 procent) een schriftelijk vragenlijstonderzoek gehouden over de inhoud en vorm van dit tijdschrift. Van de respondenten was 95 procent praktizerend huisarts (tegen 69 procent in het totale abonneebestand). De voorkeur van de redactiecommissie voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek wordt door 64 procent onderschreven. *Huisarts en Wetenschap* wordt vrijwel altijd ingekeken en tamelijk intensief gelezen. De kwaliteit van *Huisarts en Wetenschap* wordt door 24 procent goed geacht en door 67 procent voldoende. *Huisarts en Wetenschap* wordt binnen de totale vakliteratuur door 36 procent van veel belang geacht en door 40 procent van redelijk belang. De onderwerpkeuze, inhoud en presentatie van de artikelen worden globaal genomen door driekwart van de respondenten voldoende geacht, maar de bruikbaarheid van de informatie voor de dagelijkse praktijk wordt door slechts 42 procent voldoende geacht. Met enige voorzichtigheid mag geconcludeerd worden dat *Huisarts en Wetenschap* in redelijke mate aansluit bij de verwachtingen en verlangens van de grootste doelgroep: praktizerende huisartsen.

Meijman FJ. De meningen van lezers over *Huisarts en Wetenschap*. *Huisarts Wet* 1991; 34(6): 252-6.

Frans J. Meijman, huisarts, voorzitter van de redactiecommissie voor *Huisarts en Wetenschap*, Postbus 14015, 3508 SB Utrecht.

Dit artikel bevat slechts de belangrijkste resultaten van het onderzoek. Het volledige rapport is voor belangstellenden verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat.

Inleiding

De mening van lezers over de inhoud en vorm van *Huisarts en Wetenschap* wordt door de redactiecommissie van belang geacht, hoewel soms de indruk lijkt te bestaan dat het redactionele beleid een autonoom proces is. De formele positie van de redactiecommissie binnen het Nederlands Huisartsen Genootschap komt weliswaar met die indruk overeen, maar in feite wordt het redactionele beleid door een breed scala aan factoren beïnvloed.¹ De veronderstelde meningen van de diverse categorieën lezers behoren daartoe. Het probleem is echter dat de terugkoppeling van de lezers naar de redactiecommissie van marginale, fragmentaire en zeker niet van representatieve aard is. Men kan zich natuurlijk laten leiden door de cijfers over de groei of teruggang van de oplage in relatie tot de omvang van de doelgroep, of door leesbereikcijfers uit onderzoeken die de uitgever met het oog op het advertentiebeleid laat uitvoeren. De redactie van dit tijdschrift zou zich dan de afgelopen jaren in beide opzichten tevreden mogen voelen. Het abonneebestand is gestegen van 4805 in 1987 via 5099 in 1988 naar 6144 in 1990 (in 1989 werd gestart met de publikatie van de NHG-standaarden). Het gemiddelde leesbereik van 67 procent, gemeten in een steekproef van 613 huisartsen in 1990, plaatst *Huisarts en Wetenschap* bij de top van de meest gelezen medische vakbladen voor huisartsen.²

Dergelijke cijfers stemmen weliswaar tot tevredenheid, maar geven de redactiecommissie weinig informatie over de verlangens en kritiek van de lezers met betrekking tot de feitelijke inhoud van *Huisarts en Wetenschap*. Teneinde daar meer zicht op te krijgen, werd een lezerswaarderingsonderzoek gehouden onder een representatieve steekproef met als vraagstelling: 'Hoe oordelen de abonnees van *Huisarts en Wetenschap* over de inhoud en vorm van het tijdschrift?'

Methode

Aangezien er geen standaardvragenlijst beschikbaar was, werd een lijst ontwikkeld met merendeels gesloten vragen. De vier

opeenvolgende concepten van de lijst werden – behalve aan de redactiecommissie – voor commentaar voorgelegd aan ongeveer 25 personen, onder wie de leden van de Commissie Wetenschappelijk Onderzoek van het NHG, een groep huisartsen in opleiding, vijf perifere huisartsen en drie specifieke deskundigen (een huisarts, een taalkundige en een sociaal-wetenschapper).

Na eindredactionele bewerking werd de definitieve vragenlijst toegezonden aan een aselechte steekproef van 800 personen uit het totale abonneebestand, vergezeld van een begeleidende brief en antwoordenvolp. De vragenlijst was anoniem en er werd dan ook geen rappel verzonden. Vier weken na de verzending werden de op 12 december 1990 retour ontvangen vragenlijsten verwerkt.

Resultaten

Respons

Van de 800 verzonden vragenlijsten bleken er drie niet bestelbaar, waren er 13 niet te verwerken en waren 4 geheel blanco. Uiteindelijk werden 338 vragenlijsten (42 procent) verwerkt. Na de sluitingsdatum werden alsnog 9 vragenlijsten ontvangen, die niet zijn verwerkt.

Persoonlijke kenmerken

De 338 respondenten bestaan uit 43 vrouwen (13 procent) en 295 mannen. Slechts 16 respondenten (5 procent) zijn geen praktizerend huisarts. Veertig procent van de respondenten is actief betrokken bij het onderwijs aan medische studenten, co-assistenten en/of arts-assistenten in opleiding tot huisarts, terwijl 36 procent actief is betrokken bij de organisatie en/of uitvoering van nascholing aan huisartsen. Drieënveertig procent van de respondenten is noch bij onderwijs noch bij nascholing betrokken.

Op het moment van het invullen van de vragenlijst verrichtte 17 procent wetenschappelijk onderzoek. Vijftien procent van alle respondenten is na 1985 opgetreden als auteur van een artikel in een wetenschappelijk tijdschrift, ruim de helft van deze groep alleen in andere tijdschriften dan *Huisarts en Wetenschap*. Bij 27 procent

van de respondenten die niet als auteur zijn opgetreden na 1985, vormde 'geen tijd' hiervoor de belangrijkste reden; 21 procent noemt 'geen belangstelling' en nog eens 21 procent 'onvoldoende persoonlijke capaciteiten'. De overige 31 gaf andere redenen op.

Waarom wordt *Huisarts en Wetenschap* gelezen?

De *belangstelling* van waaruit *Huisarts en Wetenschap* wordt gelezen, houdt voor 49 procent van de respondenten vooral verband met nascholing/bijblijven, voor 3 procent is het vooral wetenschappelijke belangstelling, voor 47 procent een combinatie van beide en voor 1 procent vooral een andere reden.

De redactiecommissie voor *Huisarts en Wetenschap* streeft naar een 'wetenschappelijk tijdschrift'. Dit impliceert een voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek. Die visie komt voor 64 procent van de respondenten overeen met wat men zoekt in *Huisarts en Wetenschap*.

Voor 26 procent van hen geldt dit niet en 10 procent heeft geen mening.

Van degenen die de voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek onderschrijven, leest 43 procent *Huisarts en Wetenschap* vooral in verband met nascholing/bijblijven. Anderzijds leest 33 procent van degenen die deze voorkeur niet onderschrijven, *Huisarts en Wetenschap* ook te lezen vanuit wetenschappelijke belangstelling. Slechts 56 respondenten (17 procent) hebben geen voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek en lezen *Huisarts en Wetenschap* vooral in verband met nascholing/bijblijven.

Tabel 1 geeft een overzicht van het verband tussen de voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek en enkele persoonlijke kenmerken van de respondenten. Die voorkeur is meer uitgesproken bij vrouwen, huisartsen die 0-10 jaar als zodanig werkzaam zijn, respondenten die wetenschappelijk onderzoek verrichten, en auteurs.

Tabel 1 *Persoonlijke kenmerken van de respondenten (aantallen, n=338) en de mate waarin een voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek werd aangegeven (percentages).*

Persoonlijke kenmerken	Respondenten (n)	Voorkeur (%)
Totaal	338	64
Vrouw	43	70
Man	295	63
Huisarts, 0-10 jaar	125	73
Huisarts, ≥ 10 jaar	195	57
Overigen	16	75
Bij onderwijs betrokken	137	64
Niet bij onderwijs betrokken	201	65
Bij nascholing betrokken	120	65
Niet bij nascholing betrokken	218	64
Verricht wetenschappelijk onderzoek	58	74
Verricht geen wetenschappelijk onderzoek	280	62
Auteur sinds 1985	49	71
Geen auteur sinds 1985	289	63

Huisarts en Wetenschap kan voor de lezer één of meer functies hebben:

- informatiebron om per nummer eenmaal of vaker in te lezen;
- documentatiebron/naslagwerk om (later) gegevens of artikelen in op te zoeken;
- communicatiemiddel om via eigen bijdragen (artikelen, berichten en/of ingezonden brieven) informatie over te dragen aan anderen.

Huisarts en Wetenschap blijkt deze functies in aflopende volgorde te vervullen. Voor 92 procent van de respondenten is *Huisarts en Wetenschap* in matige of belangrijke mate informatiebron en voor 65 procent tevens documentatiebron. Als communicatiemiddel vervult *Huisarts en Wetenschap* voor 89 procent van de respondenten geen of slechts een geringe functie.

In welke mate wordt *Huisarts en Wetenschap* gelezen?

Op de vraag 'hoeveel nummers kijkt u tenminste in?' antwoordt 76 procent van de respondenten 'vrijwel alle' en 21 procent 'de meerderheid'. Het antwoord op de vraag 'hoeveel artikelen leest u globaal?' loopt meer uiteen: 'vrijwel alle' 14 procent, 'de meerderheid' 52 procent, 'de minderheid' 32 procent en 'vrijwel geen' 2 procent. Een minderheid van de artikelen wordt door 66 procent van de respondenten intensief gelezen, terwijl 25 procent de meerderheid van de artikelen intensief leest. Twee procent leest vrijwel alle artikelen intensief en 7 procent leest vrijwel geen enkel artikel intensief.

Van de *jaarregisters* van *Huisarts en Wetenschap* wordt door 58 procent van de respondenten jaarlijks gebruik gemaakt. De meerderheid van de gebruikers heeft een positief oordeel over de jaarregisters.

Het *cumulatieve register 1972-1986* wordt door 22 procent van de respondenten jaarlijks gebruikt. Zeven procent heeft het weleens nodig gehad, maar beschikt niet over een exemplaar. De overige 71 procent weet niet van het bestaan ervan of heeft het cumulatieve register nooit nodig gehad. Een cumulatief register 1987-1991 moet volgens 56 procent van de respondenten beschikbaar komen.

Van de respondenten bewaart 69 procent

alle nummers van *Huisarts en Wetenschap*, 4 procent bewaart alleen geselecteerde nummers, 17 procent bewaart alleen geselecteerde artikelen en 10 procent gooit alle nummers doorgaans weg.

Hoe wordt geoordeeld over Huisarts en Wetenschap?

Het blijkt dat 9 procent van de respondenten de *kwaliteit* van *Huisarts en Wetenschap* als slecht (1 procent) of onvoldoende (8 procent) beoordeelt; 67 procent vermeldt 'voldoende' en 24 procent 'goed'. Gerelateerd aan de persoonlijke kenmerken van de respondenten lopen de meningen niet sterk uiteen, hoewel huisartsen die langer dan 10 jaar als zodanig werkzaam zijn, huisartsen die betrokken zijn bij onderwijs, nascholing of wetenschappelijk onderzoek, en auteurs tenderen naar een iets negatiever oordeel.

Uit *tabel 2* blijkt dat het oordeel over de *kwaliteit* van *Huisarts en Wetenschap* positiever is, naarmate men het tijdschrift mede vanuit wetenschappelijke belangstelling leest en een voorkeur heeft voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek. De – overigens kleine – groep die deze voorkeur niet heeft, vindt de *kwaliteit* in 21 procent van de gevallen slecht of onvoldoende.

Behalve naar het oordeel over de *kwaliteit* van *Huisarts en Wetenschap* is gevraagd naar het *belang* dat het tijdschrift voor de respondenten heeft binnen de totale vakliteratuur. In totaal 24 procent acht *Huisarts en Wetenschap* van geen (1 procent) of van beperkt (23 procent) belang; 40 procent vindt het van redelijk belang en 36 procent van veel belang. Huisartsen die 0-10 jaar als zodanig werkzaam zijn, en huisartsen die betrokken zijn bij het onderwijs en de nascholing, achten het belang wat groter. Men acht het belang van *Huisarts en Wetenschap* groter, naarmate men het tijdschrift mede vanuit wetenschappelijke belangstelling leest en een voorkeur heeft voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek.

De *onderwerpskeuze*, *inhoud* en *presentatie* van artikelen in *Huisarts en Wetenschap* wordt door respectievelijk 70, 78 en 72 procent van de respondenten voldoende geacht, en middelmatig door respectievelijk 26, 18 en 22 procent. Het oordeel onvoldoende of geen mening wordt voor de

drie aspecten in 2-4 procent van de gevallen vermeld.

De meerderheid van de respondenten heeft een positief oordeel (70-75 procent 'voldoende') over de *herkenbaarheid* als huisartsgeneeskundig tijdschrift, de *layout/vormgeving*, het *omslag* (de voorkant) en in iets mindere mate de *leesbaarheid*. De

diepgang wordt door 66 procent voldoende geacht en de *actualiteit* door 52 procent. Ondanks 10 procent 'geen mening' is het oordeel over de *betrouwbaarheid* voor 81 procent van de respondenten 'voldoende'. De *bruikbaarheid* van de informatie voor de dagelijkse praktijk wordt echter door slechts 42 procent voldoende geacht. Een

Tabel 2 De belangstelling van waaruit *Huisarts en Wetenschap* wordt gelezen, en al of niet voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek, in relatie tot het oordeel over de *kwaliteit* van *Huisarts en Wetenschap*. Percentages.

	Oordeel over de kwaliteit van H&W		
	slecht of onvoldoende	voldoende	goed
<i>Belangstelling</i>			
vooral i.v.m. nascholing/bijblijven (n=167)	11	64	25
i.v.m. wetenschappelijke belangstelling én nascholing/bijblijven (n=158)	6	71	23
<i>Voorkeur rapportages wetenschappelijk onderzoek</i>			
voorkeur (=217)	5	65	30
geen voorkeur (n=87)	21	67	12
geen mening (n=34)	9	79	12
Allen (n=338)	9	67	24

Tabel 3 Gewenste veranderingen wat betreft de onderwerpskeuze van artikelen.

Thema	1	2	3	4	5
Diagnostisch handelen, diagnostische middelen, besiskunde	++	++	++	++	++
Farmacotherapie	+	+	++	++	+
Overig therapeutisch handelen, verwijzen, begeleiding, voorlichting	+	+	++	+	+
Preventie, screening, anticiperende geneeskunde			+		
Samenwerking binnen de gezondheidszorg			-		
Praktijkvoering (organisatorische aspecten)	+	+	+	+	+
Methodiek en effectmeting van nascholing en toetsing			-		
Patiëntencategorieën, achtergronden van patiënten					
Huisarts-patiënt interactie			+		
Professionele opvattingen over hulpverlening, gezondheid, ziekte, huisartsgeneeskunde					
Morbiditeitsstudies			-		
Ziekten en klachten	+	+	+	+	+
Registratie en classificatie (methodieken)	-	-	-	-	-
(Basis)onderwijs en beroepsopleiding	-	-	-	-	-
Gezondheidszorg, maatschappij, wetgeving					-
Wetenschappelijk onderzoek en onderzoeksmethodologie			-	-	

belangrijk deel van de respondenten heeft geen mening over de *bruikbaarheid* van de informatie voor het *onderwijs*, het *beleid* in de gezondheidszorg en de *wetenschappelijke ontwikkeling*. Als we deze groep buiten beschouwing laten, acht respectievelijk de helft, éénderde en tweederde van de respondenten deze drie aspecten 'voldoende'.

In *tabel 3* wordt een samenvatting gegeven van de gewenste veranderingen met betrekking tot de *onderwerpskeuze*. De aanduiding 'veel meer nadruk' wordt gebruikt als het verschil tussen de antwoordcategorieën meer en minder nadruk ten minste 50 procent bedraagt. Meer respectievelijk minder nadruk betekent dat het verschil tussen de antwoordcategorieën meer en

minder nadruk tussen de 20 en 50 procent ligt.

Allereerst valt op dat de categorie 'veel minder nadruk' – in tegenstelling tot 'veel meer nadruk' – niet voorkomt. De meningen lopen niet sterk uiteen, behalve bij de kleine subgroep respondenten die géén voorkeur hebben voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek. Dezen vinden met name dat enkele thema's minder nadruk zouden moeten krijgen. Voor de totale onderzoeksgroep en alle subgroepen geldt dat 5 van de 16 onderscheiden thema's (veel) meer nadruk zouden moeten krijgen: diagnostisch handelen, farmacotherapie, overig therapeutisch handelen, praktijkvoering en ziekten en klachten. Slechts twee thema's zouden volgens de

totale onderzoeksgroep minder nadruk moeten krijgen: registratie/classificatie en onderwijs/beroepsopleiding. Binnen de subgroep met voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek wordt voor deze beide thema's de grens van ten minste 20 procent verschil tussen meer en minder nadruk echter niet overschreden. Bij de twee subgroepen met minder belangstelling voor wetenschappelijke aspecten geldt dit wel en bovendien zijn zij van mening dat er minder aandacht besteed zou moeten worden aan wetenschappelijk onderzoek en onderzoeksmethodologie.

In *tabel 4* wordt een samenvatting gegeven van de meningen over de gewenste veranderingen met betrekking tot de *soorten artikelen*. Op het niveau van de totale onderzoeksgroep wordt meer nadruk verlangd voor casuïstische bijdragen en beschouwingen. Deze laatste voorkeur bestaat binnen alle onderscheiden subgroepen.

Respondenten met voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek zien bovendien liever meer onderzoekartikelen; respondenten zonder zo'n voorkeur juist liever minder. Zij zien bovendien liever minder nadruk op redactionele commentaren. Aparte vermelding verdient nog de kritische houding die er bestaat ten opzichte van de redactionele commentaren in alle onderscheiden subgroepen.

Tenslotte wordt in *tabel 5* vermeld in hoeverre men binnen de onderscheiden groepen van mening is dat de rubrieken in *Huisarts en Wetenschap* gestaakt, verbeterd, dan wel ongewijzigd gehandhaafd kunnen worden. Daarbij wordt aangegeven welke rubrieken voor meer dan 60 procent van de respondenten ongewijzigd gehandhaafd kunnen worden. Op het niveau van de totale onderzoeksgroep zijn dit de rubrieken In dit nummer, Ingezonden, Boekbesprekingen en NHG-standaard. De diversiteit van meningen tussen de onderscheiden subgroepen is tamelijk groot. Rubrieken die in geen enkele subgroep de grens van meer dan 60 procent 'ongewijzigd handhaven' bereiken, zijn de Berichten en de Agenda. De percentages voor 'kan beter gestaakt' reiken in geen enkele subgroep

Tabel 4 Gewenste veranderingen wat betreft soorten artikelen.

Soort artikel	1	2	3	4	5
Onderzoeksartikelen		+	-		+
Literatuuroverzichten					
Casuïstische bijdragen	+		+	+	
Beschouwingen	+	+	+	+	+
Redactionele commentaren			-		
Ingezonden brieven					
Berichten					
Boekbesprekingen					
Referaten					

Tabel 5 Gevallen waarin meer dan 60 procent van de respondenten bevestigend antwoordde op de vraag in hoeverre de betreffende rubriek ongewijzigd gehandhaafd kan worden.

Rubriek	1	2	3	4	5
In dit nummer	*	*	*	*	*
Redactioneel commentaar		*			*
Ingezonden	*	*	*	*	*
Referaten		*			
Boekbesprekingen	*	*	*	*	*
Berichten					
Struikelblok				*	
Kennisvragen				*	
NHG-standaard	*	*	*	*	*
NHG-rubriek		*			*
Agenda					

Legenda bij tabellen 3-5

1 alle respondenten (n = 338); 2 voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek (n = 217); 3 geen voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek (n = 87); 4 belangstelling vooral i.v.m. nascholing/bijblijven (n = 167); 5 wetenschappelijke belangstelling én i.v.m. nascholing/bijblijven (n = 158).
++ veel meer nadruk; + meer nadruk; - minder nadruk; * kan ongewijzigd gehandhaafd 60 procent of hoger.

hoger dan 14 procent. Op het niveau van de totale onderzoeksgroep is men in dit opzicht nog het meest uitgesproken over de rubrieken Redactionele commentaren, Kennistoets en Agenda. De rubrieken Referaten en Berichten lijken nog het meest voor verbetering in aanmerking te komen.

In 87 van de 338 verwerkte vragenlijsten (26 procent) staat aanvullend commentaar. Onder de meest genoemde opmerkingen houden de tekenen van waardering en suggesties voor verbetering of kritiek elkaar in evenwicht. Een bekend punt van wrevel – de advertenties – wordt opmerkelijk genoeg slechts vier maal genoemd. Wat betreft de inhoudelijke aspecten wordt vooral de wens uitgesproken voor meer op de dagelijkse huisartspraktijk toegespitste informatie.

Beschouwing

Een verwerkbare respons van 42 procent doet de vraag rijzen in hoeverre de resultaten van dit lezersonderzoek representatief geacht mogen worden voor de lezers van *Huisarts en Wetenschap*. Men zal daar in eerste instantie zijn twijfels over hebben, ook al is de respons voor een post-enquête zonder rappelering nog niet zo ongunstig. Relativering van die twijfel is echter wel op zijn plaats. 'De lezers' van *Huisarts en Wetenschap* vormen namelijk geen homogene groep. Uit analyse van het abonneebestand blijkt dat praktizerende huisartsen in 1990 ongeveer 69 procent van de totale lezersgroep vormden, terwijl zo'n 27 procent van de abonnees bestaat uit uiteenlopende categorieën, zoals instellingen en niet als huisarts gevestigde artsen. Men mag verwachten dat deze categorieën minder snel aan een enquête over het tijdschrift mee (kunnen) werken. In dit onderzoek blijken praktizerende huisartsen dan ook 95 procent van de respondenten uit te maken. Zij zijn dus flink oververtegenwoordigd ten opzichte van de opbouw van het abonneebestand. De respons van praktizerende huisartsen is dan ook aanzienlijk hoger: 58 procent.

Aangezien praktizerende huisartsen – niet alleen getalsmatig – de primaire doelgroep van dit tijdschrift vormen, mag men

duis wat milder oordelen over de representativiteit van dit lezersonderzoek. De resultaten mogen met andere woorden indicatief geacht worden voor de primaire doelgroep: praktizerende huisartsen.

Als globale *conclusie* mag gesteld worden dat *Huisarts en Wetenschap* kennelijk voldoende aansluit bij de verwachtingen en verlangens van de meerderheid van zijn lezers. Het feit dat 64 procent van de respondenten het standpunt van de redactie onderschrijft dat *Huisarts en Wetenschap* zich primair moet richten op rapportages van wetenschappelijk onderzoek, vormt de duidelijkste onderbouwing van deze conclusie. Slechts 26 procent deelt deze voorkeur expliciet niet. De respondenten uit deze groep hebben dan ook het meest afwijkende oordeel aangaande allerlei inhouds- en vormaspecten. De subgroep die *Huisarts en Wetenschap* vooral leest in verband met nascholing, wijkt al veel minder af.

Gezien het standpunt van de redactiecommissie over de primaire taak van *Huisarts en Wetenschap*, zal men zich bij de interpretatie van de resultaten van dit lezersonderzoek vooral moeten richten op de – grote – subgroep met een voorkeur voor rapportages van wetenschappelijk onderzoek die relevant zijn voor de huisartsgeneeskunde (als wetenschap én als professie) en de eveneens grote subgroep die *Huisarts en Wetenschap* leest vanuit een gelijkelijk wetenschappelijke en nascholingsbelangstelling.

Met betrekking tot de gewenste bijsturing van de inhoud van *Huisarts en Wetenschap* is de algemene conclusie voor deze subgroepen duidelijk. Men verlangt meer op de dagelijkse huisartspraktijk toegespitste informatie in de vorm van onderzoeksartikelen en beschouwingen (tabel 4, kolommen 2 en 5) over diagnostisch handelen, farmacotherapie, overig therapeutisch handelen, praktijkvoering en ziekten/klachten (tabel 3, kolommen 2 en 5). De behoefte aan meer nadruk op deze vijf thema's komt ook tegemoet aan de verlangens van de minder in wetenschappelijke aspecten geïnteresseerde lezers, die bovendien een voorkeur hebben voor meer casuïstische bijdragen. Hun eveneens uitgesproken

verlangens om minder nadruk te zien op thema's als samenwerking, methodiek en effectmeting van nascholing en toetsing, morbiditeitsstudies, registratie/classificatie, onderwijs en onderzoeksmethodologie wijkt nog het meest af van de mening van de in wetenschappelijke aspecten geïnteresseerde lezers.

Met betrekking tot de verlangde grotere nadruk op een vijftal thema's kan overigens worden opgemerkt dat drie van deze thema's behoren tot de aandachtsgebieden waarover de afgelopen periode al elk jaar het meest werd gepubliceerd. Alleen praktijkvoering is geruime tijd onderbelicht gebleven, terwijl voor farmacotherapie specifieke gegevens ontbreken.

In 1970 heeft de redactiecommissie ook een enquête onder de lezers gehouden 'teneinde zichzelf en haar lezers een spiegel voor te houden'.³ De conclusie van dat onderzoek onder 194 individuele abonnees (met een respons van 69 procent) luidde: 'Het weerkaatste beeld mag beslist niet onflatterend worden genoemd'. Desondanks vond een derde van de respondenten dat er te weinig stof werd geboden over onderwerpen waarnaar hun belangstelling specifiek uitging, zoals praktische en korte artikelen zonder statistische uitwerkingen over farmacologie, sociologie en psychiatrie.

Twintig jaar later blijkt de omvang van de kritiek van de lezers zeker niet toegenomen en heeft er zich met betrekking tot de gewenste inhoudelijke wijzigingen een begrijpelijke ontwikkeling voorgedaan, waarbij overigens de sterke verandering in gebruikte terminologie opvalt. Net als in 1970 ligt het antwoord op de geuite verlangens van de lezers primair in het brein en de handen van de potentiële auteurs, aangezien zij grotendeels de inhoud van *Huisarts en Wetenschap* bepalen.

Literatuur

¹ Meijman FJ. De redactiecommissie in de maalstroom der emoties [Ten geleide]. *Huisarts Wet* 1986; 29: 2-3.

² Collectief medische vakbladen – NOTU. *Medicall '90*, bereiksonderzoek medische vakbladen voor huisartsen. 's-Graveland, 1990.

³ Fuldauer A, Van Mechelen JJ. Enquête 'huisarts en wetenschap'. *Huisarts Wet* 1971; 14: 70-2. ■